

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sefer Yeri'at Shelomoh ...

Pappenheimer, Salomon Seligmann

המלש, מיהנפפ

Dyhernfurth, [5]571 [1810/11]

דל העירי

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-8834

ולפעמים ואמר בדרך מושאל גם על גלוח שער של
 אדם בלשון גזיזה כמו ויגז את ראשו (איוב א' כ')
 והטעם שאמר כל' גזיזה לא בלשון גלוח לפי שרוב לשון
 גלוח הוא לתקון הגוף משום נוי והדור וכו' לא הי'
 הכוונה לתקן כ"א להיות מכוער וכזה ויפול בו לשון
 גזיזה כמו בגזיזת האין שהם ג"כ אחר הגזיזה מכוערים
 ומאוסים כשיטל תפארת צמרם מעליהם . וכן הרמי
 וגוי (מיכ' א' ט"ו) . גזי נורד והשליכי (ירמיה' ו'
 כ"ט) דהיינו לקלקל והשתתת הגוי . וזלת שם גזיזת
 ששם הגזיזה לתקון האבנים שיהיו מיושרים . ואמר
 ג"כ גזיזה בדרך מליצה על סלוק הדבר מתקומו כענין
 יגלה ה' תפער השכירה . כמו ויגז שלום מן הים
 (במדבר י"א ל"א) וכן גבוז ועבר (נחום א' י"ב) .
 כי גז חיש ונעפה (הלים ל' י') . ממעי אמי אתה
 גווי (שם ע"א ו') רמו לגזיזה חוט הטבור שהולך
 קשור בו במעי אמו שגוזין אותו במספרים כשיוולד
 וכענין לא כרת שרד (יחזקאל ט"ז ד') וברוב שמושי
 בזו אין כוונת הגווי שיהי' השטח מופנה וקרה כמו
 בענין גלוח אך הכונה לעשות תשמיש מושיל מדבר
 כגווי כענין כל גווי של גזיזה האין שהוא לעשות
 תשמיש מן הגמר . וכן ויגז שלום מן הים והיינו לא
 תשום שיהי' שטח הים מופנה מן השלו כ"א לעשות
 תשמיש מן השלו . ובמאמר ממעי אמי אתה גווי תהי'
 הגזיזה לשתי הכוונות יחד שיהי' הרחם מופנה מן
 הולד ויהי' הולד מסולק מן הרחם והי' לאדם גמור .
 וזלת במקומות משוטות כוונת הגווי שיהי' השטח
 מופנה ונתרוקן . כמו גזי נורד . ויגז שערו .
 ושם גזיזת שהמכוון שיהיו האבנים מופנים מן העוקצין
 הנולטים :

יריעה רד

פשוט . חלץ . שלף . הפרדת שני דברים
 המקיפים זה את זה
 הוא הענין המשחק באלה הכנויים (אויש איינזאנדר
 זיהען) וההפרש ביניהם כי בהפרדת דברים המקיפי'
 וא"ו יש ב' אופנים . אם להסיר את המקיף מעל
 הניקף . או להגזיז את הניקף מתוך המקיף . הנה
 פעל פשט על הסרת המקיף מעל הניקף (אם
 זיהען) שלפיכך נמצא רוב שמושי פשט בהסרת הכבדים
 כמו ופשט את גדיו . ויפשיטו את יוסף את כתנתו .

לפשט החללים . פשטתי את כתמי . מן אפשיטופ
 ערומה וחזמיהם . שהבגדים מקיפין את הגוף והגוף
 מוקף מהם ויאמר על הפרחם לשון פשט . וכן והפשיט
 את העלה שעור הכהונה הוא מלבושה ונפול על הסרמו
 לשון פשט . והנה פעל חלץ על הוצאת הניקף
 מתוך המקיף (אויש זיהען) כמו וחלצו את האבנים
 (ויקרא י"ד מ') שהאבנים המנוגעים מוקשים מאמר
 האבנים שאין בהם הנגע אמר על הוצאת המנוגעים
 מתוך הכלתי מנוגעים לשון חליצה . וכן על ההוצאה
 מתוך לרה ורעה המקפת ב'אדם יאמר בלשון חלץ כמו
 יחלצני כי חפץ בי . בצרה קראת ואחלצך . חלצת
 נפשי ממות (הלים) לדיק מצרה נחלץ (משלי י"א
 ח') . ולפי שהוצאה הניקף מתוך דבר המקיף יומר
 קשה מהסרת המקיף מעל הניקף שהוא קל לעשות
 לפיכך נמצא פעל חלץ ע"פ הרוב בבנין הכבד הדגוש
 כמו וחלצו את האבנים . אחר חלץ את האבנים .
 יחלצני . אחלצך . חלצת נפשי ממות . כולם לשון
 כבד הנעשה בקושי (הדויש זיהען) . ומצא ג"כ
 בלשון קל כמו גם חנין חלצו שד (איכה ד' ג') שהוצאת
 השד ג"כ הוצאת הניקף מתוך דבר המקיף ואמר כל'
 קל לרמו גודל האכזריות של אמהות בת עמו שלא
 היקפו ילדיהם שאפי' חנין שקשה לו לחלץ השד לפי
 שהוא משוקע יותר בגוף אפי' חלץ השד בקלות נמרץ
 מגודל החפץ להניק גוריו . והוא ג"כ הטעם אחרו
 וחלצה נעלו מעל רגלו (דברי' כ"ה ט') בלשון קל
 לומר לך שרדך שחיה' חליצת המנעל בקלות וכנחת
 שלא תחלץ המנעל בכבדות ככה גדול וביד חזקה עד
 ששקדע הרגשות והקשרים שהוא מחזק בהם כדי
 להסירו מן הרגל אבל צריכה לחלצו מתוך מחון להסיר
 תחלה את הרגשות ואח' הקשרים כנחת עד שיוסר
 המנעל בקלות . אך ממה שהנחת חלץ על הוצאת
 ניקב מן המקיף הי' ראוי שיאמר כאן ג"כ וחלצה רגלו
 מן נעלו מאחר שהנעל מקיף את הרגל . אבל אמר
 וחלצה נעלו מעל רגלו לפי שהרגל יותר גדול מן הנעל
 ואין דרך להגזיז הגדול מן הקטן כ"א הקטן מן הגדול
 לפיכך אמר וחלצה נעלו דהיינו הקטן מן הגדול בדרך
 המוגזיזת והוא כענין אריק חרבי שמלת אריק שב על
 הגדן המתרוקן לא על המרוב כך מלת וחלצה שב על
 הרגל הנחלץ מן הנעל . גם שהוא כפי הנראה העיקר
 המכוון בחליצת הנעל שיהי' הרגל נשאר ערום ויוסף
 מבלי נעל ולא שיהי' הנעל מוסר מן הרגל אפי' שם
 אשור

יריעות שלמה חלק ג וריעה לר

אפשר לזה בלי זה מ"מ עיקר ההקפד על הרגל
שישאר בלי נעל והכוונה לבנות את היבס כלומר שאינו
ראוי ללבוש נעל כחשובים רק ראוי לילך יחף
הדיוטות הבוים ההולכים יחף שהליכת יחף דבר
בווי כח"ס כאשר הלך ערום יחף (ישעי' כ' ב')
מנעי רגלך מיחף (ירמי' ב' כ"ח) וזוה חבו לו היבמה
ליבס לעשות רגלו משולל מן הנעל כאחד הסמוכים
אחד שאינו רוצה בהקנה אחיו המת . ויסה תרגם
שמחרגם האשכנזי בית חלון הנעל (היוז דעם
צריסרם) שזה ג"כ עיקר הכוונה בחליצה שיהי'
היבס יחף רגלו (בארטום) שאין ההקפד על הנעל
שלא יהי' על רגלו כ"א על הרגל שלא יהי' עליו
נעל , אלא לפי שזה בלי זה אי אפשר אחר וחלצה
נעלו . ! עוד מענין חליצה דהיינו הוצאת
הניקף מן המקיף ענין החלצו מאחכס אנשים לצבא
(במדבר ל"א ג') והיינו ג"כ הוצאת סך קטן ממחך
סך גדול של אנשים והוא נעשה ג"כ בקושי כענין חלון
אזנים מן הקיר , שקשה על המועטים לצאת למלחמה
לצדס והמרוצים ישארו במקומם וצריך להוניה את
המועטים בעל כרחם לפיכך אמר כל חליצה והוא
ענין כל חלוצי צבא שבמקרא והיינו אנשים מעט
הנחלצים מהוך המחנה הגדולה (אויש גהאבנע .
דטטאשירטע) ויקראו חלוצי צבא צין אותן שמיועדים
לצאת לצדס למלחמה ושאר החיל ישאר במקומו כענין
חלוצי צבא שבמלחמת מדין שמתוך ח"ר אלף לא יאלו
רק י"ב אלף . ובין אותן שיוצאים בראש הצבא אע"פ
שכל שאר הצבא יוצא אחריהם ג"כ בקראו היוצאים
בראש ג"כ חלוצים מצד שניפדיים ג"כ בקושי כשצריכים
לעבור בראש המלחמה והוא ענין לחלץ חשים לפני
צני ישראל (במדבר ל"ב י"ז) והיינו שאלו בראש וכל
ישראל אחריהם . וכן נחמו נעדר חלוצים (שס שס
ל"ב) חלוצים מעברו (דברי' ג' י"ח) . לפיכך נקרא
אזרו החלק מן החיל היוצא בראש כולם חלון (אוואגע
גירדע . פאר טרום) כמו והחלון יעבר לפני הארון
והחלון הלך לפני הכהנים (יהושע ו' ז' וט') בלאת
לפני החלון (דה"ב כ' כ"א) שהיו המשוררים יוצאים
לפני החלון והחלון לפני העם . כנגד זה יקרא החלק
הצבא הארון במלחמה בשם באבאף (נאך טרום
אריהר גירדע) כמו מאסף לכל המחנות (במדבר י'
כ"ה) והחלון הלך לפני הכהנים והמאסף הלך
אחרי הארון (יהושע ו' ט') שהחלון בראש ואחריו

הכהנים ואחריהם גוף המחנה ואחריהם המאסף . וכן
יקרא מין מלבוש כרוז ציה המחלצות והמעטפות
(ישעי' ג' כ"ב) . ובלבד אוחך מחלצות (זכרי' ג'
ד') מלשון חליצה והפסע והוא מין לבוש שיש לו בית
יד שאבר הגוף נכנס בו שמהודק יפה על הגוף ויש
עורה להפשיטו הפך המעטפות שהם מלבושים שאין
להם בית יד רק עוטפים אותם כטלית ובמשיל שהם
נוחים לפשוט (עיין לקמן באור עטף) . ומענין זה
שס חר"צים . ומלכים מחלצין יאלו (בראשית ל"ה
י"א) אזור חלציו (ישעי' ה' כ"ז) . אם לא ברכונו
חלציו (איוב ל"א כ') ג"כ מענין חליצה ע"ש הבגד
שנכנסו עליהם שיש לו בית יד הנקרא מחלצה והוא
היקרא בפרט מכנסיים כמו מכנסי צד (שמות כ"ח
מ"ב) מלשון כניסה שהחלצים נכנסין בו . שלפי שיש
לזה המלבוש בית קבול שמהודק יפה על המתנס ויש
עורה בהפשיטו יקראו המתנים חלצים ע"ש המלבוש
שצריך חליצה בדרך כלל כל שיש עורה בהפשיטו יקרא
מחלצה כמו המחלצות והמעטפות ויקח את חלצותם
(שופטי' י"ד י"ט) ולהבדיל משאר המחלצות יקרא
לבוש המתנים בפרטות בשם מכנסיים . ובדרך חליצה
אמר ועצמוחך יחליץ (ישעי' נ"ח י"א) היינו
שילבשים אותם צער וגידון מהדקים בהם היטב
כמחלצות :

ודע . שזה שאמרנו למעלה שפעל פשט מורה על
הפשט בגדים ודומיהם . אינו לפי ההנחה
הראשנה כי מלת פשט בהנחה ראשנה מורה על
ההתפשטות (אויש דפיהונג) כמו ופשעת על העור
(שופטי' ט' ל"ג) ופשטו על הגבעה (שס כ' ל"ז) כי
פשטו פלשתיים (ש"א כ"ג כ"ז) ופשטו על רגמלים
(איוב א' י"ז) אך בדרך השאלה הושל להוראת הפשטת
הבגדים לפי שעי' הפשט נפשט הבגד בשטחו אחר
שהי' כרוך ומקופל על הגוף והתפשטות הבגד א"כ
תולדת ההפשטה וכן והפשיט את העלה שהי' העור
כרוך ומקופל סביב הבשר ופי' ההפשט נעשה העור
מופשט בשטחו . וכן יאמר האשכנזי על צ' הלשונות
של פשט בלשון משיכה (זיהען) יאמר על הפשט בגדים
(אויש זיהען) ויאמר על התפשטות הדבר (אויש
זיהען) . ובת"א מתרגם ופשטו את יוסף ואשלחו
ית יוסף . והפשיט את העלה וישלח ית עלתה . וכן
בל' הש"ס משלחי גלימא דאיסי . כי מלת שלוח ג"כ
מענין התפשטות כמו וישלח וזו ויקחה שלח גא יתך
דהיינו

יריעות שלמה חלה ג יריעה לה לה

המקח ע"ג המוקדם כדי שלא יתחרט אחד מהם
 ביניהם לפיכך נחרו לקיים המקח דבר המצוי ביותר
 אלמלא והיינו או' מלבוש שעל הגוף והוא בעצמו ה'
 לרדך ג"כ שיהי' רפוי ביותר שלא יחי' ענוב בהפשטתו
 והוא אם חנעל רפוי או בית היד (האגד שזה) או
 שאר מלבוש רפוי טלית או סודר וכיוצא בזה. ולפיכך
 ג"כ אמר כאן בלשון שליפה שלף איש נעלו ובחליצה
 היצמה אמר לשון חליצה וחליצה נעלו לפי שבחליצה
 הי' המנעל לרדך להיות קבוע בחוץ על הרגל ע"י
 רצועות וקשרים שיש עורח בהפשטתו נוסף בו לשון
 חליצה אבל הגעל של קנין חלוטין דכל מה שהוא רפוי
 עדיף עמי אמר בו לשון שליפה שהוא ענין משיכה
 פשוטה (זיהען) וחרבו שלטה (גניקטעם שווערדט) :

יריעה לה

רחץ כבס. הודאח שניהם ככולל על ביאת
 הדבר כולו או מקצתו במים או
 שאר דבר לה אם משום נקיות להעביר הזוהמא ואם
 משום טהרה להטהר מן הטומאה (באדן וואשן)
 וההבדל ביניהם שלשון רחץ יאמר על מין דבר
 שאין המים עוזרים רק על שטחו החצון ואין נכנסים
 לפנים הדבר לעבור בו מעבר לעבר. שלטיכך לא
 נמצא לשון רחיצה כ"א בגוף הב"ח שהוא דבר שאין מן
 הרחיצה נכנסים לפנים כ"א על שטחו החצון. ויאמר
 לשון רחץ בין על רחיצת כל הגוף כמו לרחץ על היאר
 (שמות ב' ה') ורחץ בשרו במים (ויקרא י"ד
 וט"ו) דהיינו רחיצת הגוף כולו (באהדן). ובין על
 רחיצת מקצת הגוף כמו ורחצו רגליכם. וירחץ סניז
 ויאלא. וקרבו וכרעיו ירחץ במים (ויקרא א'). גם
 אין תפיש אם הרחיצה בשביל להעביר את הזוהמא
 והטומאה (אם וואשן) כמו ורחצו רגליכם. רחץ ה'
 את לואת בנות ציון (ישעי' ד' ד') רחצו הזכו (סס
 א' ט"ז). ומזוהמא לא רחץ (משלי ל' י"ג). או
 שהרחיזה בשביל להטהר מן הטומאה כמו ורחץ במים
 וטהר וכן ישמש לשון רחץ בין על הרחיצה במים כמו
 ורחץ בשרו במים. ובין על הרחיצה בשאר משקין כמו
 פעמנו ירחץ בדם (תלויס ג"ח י"א). רחצות חלכ
 (שה"ש ה' י"ב) :

ולשון כבס. הוכח על ביאת דבר רך וספוגי
 בגון בגדים ומיני טורות במים או
 יח 18 נשאר

דהיינו התפשטות אורך היד. מזה הענין וישלחו את
 כחית הפסים (בראשית ל"ז ל"ב) שאין ר"ל שלחוהו
 ע"י שליח שהרי אמר ויביאו אל רביהם המוסב על מה
 שנאמר החלה ויקחו ויטבילו ויהיו הם בעצמם
 אבל ענין וישלחו היינו התפשטות שהפשיטו את הכתנת
 דהיינו שטשו אותו מתוח ומופשט בשטחו אחר שהי'
 בשעת הטבילה בדם כרוך ומקופל ביותר שאילו לא הי'
 כרוך הי' הכתנת כולו על פני כל שטחו נבוע בדם
 כשהטבילוהו והי' נראה לעין שלא נעשה ע"י חיה רעה
 לזה היו צריכים לקבלו היטב כדי שלא יפגם הדם
 בקבלים ורק השטח החצון יקלוט הדם ואחר הטבילה
 שוב פשטו אותו ולא נשאר רושם הדם רק באן ובאן
 ונראה היטב כאלו טרפו החיה. וראוי א"כ להרגם
 וישלחו מלבן התפשטות שעה הכתנת (אויס איינלאנד
 גלענט). ובלשון הש"ס שמשו במלת פשט ג"כ לזה
 הענין בגון פשט העני את ידו. כל הפושט יד.
 פשטה ידה וקיבל קידושין כענין וישלח ידו ויקחה. ועוד
 ישמשו בו לשני ענינים עיוניים. הא' מענין התפשטות
 והא' מענין הפשטה. מענין התפשטות? הוא המצוי
 בלשונם. זהו פשוטו אין מקרא יוצא מידו פשוטו.
 דבר פשוט. וכלומר שטוח ככל שטחו וכולו גלוי לעין
 ההכרה שאין בו ענין נעלם ומקופל (אויסגלענט).
 ומעגף הפשטה הוא המצוי בלשונם ז"ל. מהא לא
 תפשוט. תפשוט לך מההיא. בחר דבעי' הדר פשטה
 וכלומר הפשטה דבר עיוני מדבר שני (אם גלאגן.
 אבשטראקציאן) ומצוי כזה הלשון ג"כ הרבה בל'
 המחברים. צוור מופשט (אבגלאגנד בגרין).
 שכל מופשט. שם המופשט דהיינו שם שהופשט
 מיעודו השרשי ושם להיות צוור מחשבי (נאמען
 אבשטראקטיווס).

ומלת שלף, מורה על ההפרדה הקלה כשאין
 המקיף והטיקף אדוקים זה בזה
 הרבה ובמשיכה קלה נפרדים זה מזה יקרא ההפרדה
 היתה שליפה. ושמוש זאת המלה ברוב על הפרדת
 החרב מן החרב כמו וחרבו שלפה בידו. שלף חרב.
 ושלף חרב. לפי שזריך שלא תהי' פחד אדוקה
 הרבה בחוץ החרב אך תהי' קלה לגלח. וכן שלף
 איש נעלו (רות ד' ז') היינו מין נעל שאינו קבוע
 בחוץ על הרגל בגון סנדל שאין לו עקב (פאנטאפל)
 וכמוהו שאר דבר הקבוע ברסיון ואין טורח להוציאו
 והטעם לפי שהמוכר והקונה שניהם רוצים שיגמר